दीप्तपौर्णमास्यां स्त्री ङीप्। भद्रेव स्वार्थे अण्। ३पूर्वोत्तरभाद्रपदाख्यनक्षत्रे न०। "भाद्रद्वये सागरे" ज्योतिषम्। ४भाद्र्या पौर्णमास्यायुक्ते पक्षे तथाविधे ५गुरुवर्षे च कार्त्तिकशब्दे दृश्यम्।

भाद्रपदा स्त्री ब०व०। भद्रस्येदं अण् भाद्रमिव पदमासाम्। अश्विन्यवधिके पञ्चविंशषड्विंशयोर्नक्षत्रयोः। १तद्युक्ता पौर्णमासी अण् ङीप्। २भाद्रमासस्य पौर्णमास्याम् साऽत्र मासे अण्। ३चान्द्रे भाद्रे मासि पु०। तादृशे ४पक्षे ५गुरुवर्षभेदे च कार्त्तिकशब्दे दृश्यम्।

भाद्रमातुर पु० भद्रायाः सत्याः मातुः अपत्यम् अण् मातुरुत्। सतीपुत्रे हेमच०।

भान न०भा-भावे ल्युट्। १प्रकाशे २दीप्तौ ३ज्ञाने प्रकाशे च।

भानु पु० भा-नु। १सूर्य्ये २अर्कवृक्षे ३किरणे ४राजनि च अमरः ५प्रभौ धरणिः। ६भूतजैनभेदे हेमच०। उत्तममन्वन्तरे ७देवे ब०व० हरिवं०९अ०। ९धर्मपत्नीभेदे स्त्री हरिवं० ३अ०। १०गन्धर्वभेदे पु० भा०आ०६५अ०। ११यदुवंश्यक्षत्रियभेदे भानुमत्याः पितरि पु० हरिवं० १४९अ०। १२विष्णौ पु० "अमृतांशूद्भवो भानुः" विष्णुस० "तमेव भान्तमनुभाति सर्वम्" श्रुतेस्तस्य तथात्वम्।

भानुफला स्त्री भानुरिव दीप्तिमत् फलं प्रसवो यस्याः। कदल्याम् जटाधरः। तस्याः मोचकस्य सूर्य्यतुल्यवर्णत्वात्तथात्वम्। [१४९ अ०।

भानुमती स्त्री भानोर्यादवनृपभदस्य कन्यायां हरिवं०

भानुमत् स्त्री भानुः किरणोऽस्त्यस्य मतुप्। १सूर्य्ये शब्दरत्ना० २अर्कवृक्षे च। भानुमालीत्यप्यत्र। ३नृपभेदे पु० भा०भी० ५४अ०। अहंजातिनृपस्य भार्य्यायां जाते कृतवीर्य्यस्य ४दुहितृभेदे स्त्री भा० आ० ९५अ०।

भानुसेन पु० कर्णपुत्रभेदे भा० क० ४८ अ०।

भानेमि पु० भानोः नेमिरिव। १सूर्य्ये २अर्कवृक्षे च त्रिका०।

भान्त पु० भायाः दीप्तेः पञ्चदशाहमध्ये अन्तो यस्य। शुक्लकृष्णपक्षयोः पञ्चदशाहमध्ये कान्तेरुपचयापचययुक्ते चन्द्रे "भान्तः पञ्चदशी" यजु० १४।२३ वेददी० ६त०। २नक्षत्रराश्योरन्ते च।

भाम क्रोधे भ्वा०आत्म०अक०सेट्। भामते अभामिष्ट बभामे।

भाम पु०भाम-घञ्। १क्रोधे निघण्टुः। भा-भावे म। २दीप्तौ च। कर्त्तरि ग। ३सूर्य्ये मेदि०। ४अर्कवृक्षे च। ५भगिनीपतौ पु०शब्दरत्ना ६कोपनायां स्त्रियां स्त्री मेदि०।

भामनी पु० भामं नयति नी-क्विप्। परमेश्वरे "एष उ एव भामनीरेष हि सर्वेषु लोकेषु भाति सर्वेषु लोकेषु भाति य एवं वेद" छा०उ०। "एष उ भामनीरेष हि यस्मात् सर्वेषु लोकेष्वादित्यचन्द्राग्न्यादिरूपैर्भाति दीप्यते। "तस्य भासा सर्वमिदं विभातीति" श्रुतेरतो भामानि नयतीति भामनीः" भा०। [नायां स्त्रियाम् स्त्री ङीप् अमरः।

भामिन् त्रि०भाम-णिनि। क्रोधयुक्ते स्त्रियां ङीप्। कोप-

भार पु० भृ-घञ्। १गुरुत्वपरिमाणे २तद्वति द्रव्ये ३विंशतितुलापरिमाणे (अष्टसहस्रतोलकपरिमाणे) च पु०। ३वीवधे ४विष्णौ च मेदि०।

भारङ्गी स्त्री भृ-बा० अङ्गच्। पोषणकर्त्र्यां स्त्रियां ततः काश्या० ठञ्। भारङ्गिक तत्र भवे त्रि०।

भारण्ड पु० उत्तरदेशजे खगभेदे "एकोदराः पृथग्ग्रीवा अन्योऽन्यफलभक्षिणः। असंहता विनश्यन्ति भारण्डा इव पक्षिणः" पञ्चत०।

भारत न० भरतान् भरतवंश्यानधिकृत्य कृतो ग्रन्थः अण्। भारं वेदादिशास्त्रेभ्योऽपि सारांशं तनोति तन-ड वा। १वेदव्यासप्रणीते लक्षश्लोकात्मके ग्रन्थभेदे। भरतेन चिह्नितं तस्येदं वा अण्। "हिमाह्वं दक्षिणं वर्षं भरताय ददौ पिता। तस्माच्च भारतं वर्षम्" इत्युक्ते जम्बुद्वीपान्तर्गते २वर्षभेदे। भरतस्य गोत्रापत्यम् अण्। भरतनृपस्य ३वंश्ये। भरतेन मुनिना प्रोक्तमण्। ४भरतमुनिकृते नाटकशास्त्रादौ न०। तदधीयते पुनरण्। ५नटे ब०व० ६अग्निभेदे च ग्रन्थरूपभारतशब्दस्य निरुक्तिः भा०आ०१अ०दर्शिता यथा "एकतश्चतुरो वेदान् भारतञ्चैतदेकतः। पुरा किल सुरैः सर्वैः समेत्य तुलया धृतम्। चतुर्भ्यः सरहस्येभ्यो वेदेभ्यो ह्यधिकं यदा। तदाप्रभृति लोकेऽस्मिन् महाभारतमुच्यते। महत्त्वे च गुरुत्वे च ध्रियमाणं यतोऽधिकम्। महत्त्वाद्भारतत्वाच्च महाभारतमुच्यते। निरुक्तमस्य यो वेद सर्वपापैः प्रमुच्यते"।

तच्च वेदव्यासेन कृतं तदादिष्टः तच्छिष्यः वैशम्पायनः जनमेजयं श्रावयामास यथोक्तं भा० आ० १अ०।

"जनमेजयेन पृष्टः सन् ब्राह्मणैश्च सहस्रशः। शशास शिष्यमासीनं वैशम्पायनमन्तिके। स सदस्यैः सहासीनः श्रावयामास भारतम्। कर्मान्तरेषु यज्ञस्य चोद्यमानः पुनःपुनः। विस्तरं कुरुवंशस्य गान्धार्य्या धर्मशीलताम्। क्षत्तुः प्रज्ञां,धृतिं कुन्त्याः सम्यग्द्वैपायनोऽब्रवीत्। वासुदेवस्य माहात्म्यं पाण्डवानाञ्च सत्यताम्। दुर्वृत्तं धार्त्तराष्ट्राणामुक्तवान् भगवानृषिः"।